

Dinleme Becerisinin Temel Kavramları

Handan ÇELİK¹

Dinleme, insanın yaşam döngüsü içerisinde gelişen ilk beceridir. Henüz anne karnındayken gelişmeye başlayan bu beceri diğer tüm dil becerilerini doğrudan etkilemektedir. Bilgi almanın, anlamamanın ve öğrenmenin başlıca yollarından biri olan dinleme becerisi, Türkçe öğretim programlarında sözlü iletişim başlığında konuşma becerisiyle birlikte ele alınmıştır. Dolayısıyla bu beceri, Türkçe eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra günümüz eğitim anlayışında 21. yüzyıl becerilerinin önem kazanmasıyla birlikte birçok üst düzey düşünme becerisinin geliştirilmesinde gerekli olan bir beceridir.

Dilin dört temel becerisi içerisinde en çok kullanılanı dinleme becerisi olmasına rağmen dinleme eğitiminin diğer becerilere göre daha az önemsendiği görülmektedir. Söz konusu yanlışlığın temel sebebi dinleme becerisinin doğuştan kazanıldığı düşüncesidir. (Ünalın, 2001; Yalçın, 2002). Oysaki insanda doğuştan beri var olan beceri işitmedir. Dinleme ise işitmeden farklı olarak ruhsal bir olaydır, işittiğini anlamak için dikkat harcamak ve bir sonuca ulaşmak amacıyla konuşmayı izlemektir (Göğüş, 1978: 228).

Dinleme becerisi, etkili iletişimin temel unsurlarından biridir ve hem kişisel hem de mesleki ilişkilerde büyük öneme sahiptir. İyi bir dinleyici olmak, karşıdaki kişinin düşüncelerine, duygularına ve ihtiyaçlarına gerçekten odaklanmayı sağlar. Dolayısıyla dinleme becerisi, kişinin sosyalleşmesinde, toplumda yer edinmesinde, problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde diğer dil becerilerinin etkili ve doğru bir şekilde geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

¹ Arş. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, handancelik@mu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1125-5386

- › Konuya ve konuşmacıya karşı ilgisiz tutum içerisinde olmak,
- › Konuşmacının anlattıklarıyla değil dış görünüşüyle ilgilenmek,
- › Konuşmacıyı ve diğer dinleyicileri rahatsız edecek davranışlarda bulunmak,
- › Ayrıntılara fazlasıyla odaklanarak esas konuyu kaçırmak,
- › Konuşmada sürekli açık aramak,
- › Konuşmacının cümlelerini önceden tamamlamak,
- › Konuşmada geçen bilinmeyen kelimelere takılı kalmak,
- › Anlatılanlara değil kendi söyleyeceklerine odaklanmak,
- › Konuşmaya ve/veya konuşmacıya karşı önyargılı olmak,
- › Dinleme esnasında tek bir dinleme yöntem ve tekniği ile sınırlı kalmak.

KAYNAKLAR

- Arı, G. (2008). Dinleme/izleme öğretimi. C. Yıldız (Ed.) *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi* içinde (s. 179-207). Pegem Akademi.
- Arıcı, A. F. & Taşkın, Y. (2019). Okuma becerisinin diğer dil becerileriyle ilişkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 5(2), 185-194.
- Aytan, T. (2020). *Etkinliklerle dinleme eğitimi* (3. bs.). Pegem Akademi.
- Becerik Has, Ş. (2022). Estetik Dinleme Türü Etkinliklerinin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Sürecine Yansımaları (Halk Edebiyatı Örneği). Tez No: 753004 [Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Bradley, L. & Bryant, P. (1985). *Rhyme and reason in reading and spelling*. University of Michigan Press.
- Brent, R., & Anderson, P. (1993). Developing children's classroom listening strategies. *Reading Teacher*, 47(2), s. 122-126.
- Ceran, D. (2015). Seçici dinleme ile not olarak dinleme yöntemlerinin altıncı sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine etkisi. *Journal of World of Turks*, 7(1), 205-219.
- Cihangir, Z. (2004). *Kişiler arası iletişimde dinleme becerisi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitapevi.
- Çelik, E. (2011). *Türkçe öğretimi*. Kriter Yayınevi.
- Çifçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 165-177. <https://sbd.aku.edu.tr/II2/14-musa-cifci.pdf>
- Chermak, G.D., & Musiek, F.E. (1997). *Central auditory processing disorders: New perspectives*. Singular Publishing Group.
- Demirel, Ö. (1996). *Türkçe programı ve öğretimi*. Şafak Matbaacılık.
- Doğan, Y. (2020). *Dinleme eğitimi* (7. bs.). Pegem Akademi.
- Dubay, W. H. (2007). The listenability of consumer- information phone scripts. <http://www.impact-information.com/impactinfo/Listenability.pdf>
- Emiroğlu, S., & Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. *Electro-nic Turkish Studies*, 8(4). 769-782.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 331-352.
- Faix, T. L. (1975). Listening as a human relations art. *Elementary English*, 52(3), 409-426.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Gül Yayınevi.

- Guttman, H.A., and Laporte, L. (2000). Empathy in families of women with borderline personality disorder, anorexia nervosa and a control group. *Family Process*, 39(3), 345-358.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem A Yayıncılık.
- Hamzadayı, E. (2021). Dinleme becerisinin temel kavramları. N. Bayat (Ed.), *Dinleme ve eğitimi* içinde. Anı Yayıncılık.
- Kılınç, B. (2018). *İletişim bilgisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kingen, S. (2000). *Teaching language arts in middle schools*. Lawrance Erlbaum Associates.
- MEB (1981). İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı. Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokul öğrencileri için dinleme kaygısı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), s. 851-876. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.418>
- Morgan, C. T. (2009). *Psikolojiye giriş*. (S. Karakaş ve R. Eski Çev. Ed.). Eğitim Yayınevi.
- Nas, R. (2003). *Eğitim fakültesi öğrencileri ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Ezgi Kitabevi.
- Nunan, D. (1997). *Approaches to teaching listening in the language classroom*. Korea Tesol Conference Book.
- Oskay, Ü. (2014). *İletişimin ABC'si*. İnkılâp Kitapevi.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. (1. bs.). Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri – II: Dinleme eğitimi*. Öncü Kitap.
- Özer, K. (1995). *İletişimsizlik becerisi*. Varlık Yayınları.
- Pearson J. C. & Nelson, P.E. (1997). *An introduction to human communication*. McGraw-Hill Companies.
- Purdy, M. (1996). *Listening in everyday life (2. Bs.)*. University Press Of America.
- Ratey, J. J., (2019). *Beyin kullanım kılavuzu*. Pegasus Yayınları.
- Richards, J. C. (2008). *Teaching listening and speaking*. Cambridge university press.
- Rost, M. (2013). *Teaching and researching: Listening*. (2nd ed.). Routledge.
- Rubin, D. (2012). Listenability as a tool for advancing health literacy. *Journal of Health Communication: International Perspectives*, 17(3), 176-190.
- Sosyal, A. Ş., Yalçın, K., & Can, H. (2008). *Bilişsel Psikoloji Kapsamında Yer Alan Dikkat Teorileri*. New Symposium Journal, 35-36.
- Şahin, N. (2019). Dinleme şekil ve türleri. *Dinleme eğitimi* içinde (S. Alyılmaz & B. Ürün Ed.) s. 29-53. Fenomen Yayıncılık.
- Şahin, A. & Aktar, S. (2020). Dinleme tür ve yöntemleri. Ed. Kardaş, M. N, *Dinleme eğitimi* s. 243-268. Ankara: Pegem Akademi.
- Şengül, K. (2022). Dinleme eğitiminin temel kavramları. Ülker Şen (Ed.) *Dil eğitiminin temel kavramları* içinde (4. bs., s. 25-44). Pegem Akademi.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. TDK Yayınları.
- Tobias, S. (1986). Anxiety and cognitive processing of instruction. In *Self-related cognition in anxiety and motivation*. Ralf Schwarzer (ed). s. 35-54. LEA Inc Publishers.
- Tompkins, G. E. (1998). *Language arts: Content and teaching strategies*. Order Processing.
- Tyagi, B. (2013). Listening: An important skill and its various aspects. *The Criterion An International Journal in English*, 12(1), 1-8. <https://the-criterion.com/V4/n1/Babita.pdf>
- Ünalın, Ş. (2001). *Türkçe öğretimi*. (2. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Wolff, F.I., Marsnik, N.C. & Tracey and Nichols, R.G. (1983). *Perceptive listening* (2nd Edition). Wadsworth Publishing.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M., & Yelok, V. (2005). *Üniversiteler için Türkçe 2 sözlü anlatım*. Yargı yayınevi.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri: Yeni yaklaşımlar*. Akçağ Yayınları.
- Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi* (Tez No. 391265) [Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.